

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gl., za pol leta 1 gl. 60 kr., za četrt leta 80 kr. — Naročnina se pošilja opravištvu v dljaškem semenišču (Knabenseminar). — Deležniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezne liste prodaja knjigar Novak na velikem trgu po 5 kr. — Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo. Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat 8 kr., dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Narodno društvo.

Slovenci smo sedaj do one velevažne dobe prišli, o kateri moremo in moramo storiti precejšnji korak naprej, da proderemo do politične veljave v deželi in državi ter postanemo narod ali faktor, s katerim politikarji češ nečes računati imajo. Priprave so dogotovljene, treba je še le urejenega dela, organiziranega postopanja. To pa je še le dosegljivo s pomočjo v to svrhu postavno osnovanega društva. Hočemo ga krstiti: narodno društvo, društvenike pa izborni: narodnjake!

V teku 3 stoletij prebudili smo svoj narod slovenski k zavednosti. Imamo dva večja lista politična: „Narod“ in „Slovenca“, 4 politične tednike: „Novice“, „Edinost“, „Soča“ in „Slov. Gospodarja“, znanstveni zavod „Matico slovensko“, velikansko družbo „sv. Mohorsko“, narodnih državni in deželni poslancev v vseh pokrajinah, celo na Koroškem, mnogo društev političnih menjših in večjih; nedavno priznale so se jeziku slovenskemu narodne pravice v sodnijah; štejemo več in močnih denarstvenih zavodov, celo Korošci imajo v št. Jakopu v Rožnej dolini posojilnico, ki posluje čisto slovenski ter je imela že za 1/2 milijona goldinarjev prometa; naša dahovščina je z malimi piravimi izjemki vsa narodna, med profesorji, uradniki, učitelji, meščani in tržani štejemo mnogo razumnih, izobraženih narodnjakov, kmetško ljudstvo pokazalo je svoje narodno čutenje v mnogih volitvah. Sploh priprave so dogotovljene. Slovenci zamoremo postati v deželi in državi narod, na kateri se bode oziralo, ako le hočemo! Hoteti pa moramo, ako nečemo nehvaležno trud in delo 300letnega napora zavreči in zopet postati hlapčevska podlaga tujčevej peti! No, in to voljo ne smemo samo med stenami tiho šepetati drug drugemu na ušesa, ali pod srajco skrito v bojazljivem srci nositi, ampak na beli den moramo z njo. Opirajoči se na § 19. osnovnih pravic moramo glasno in jasno tirjati pa tudi djanski sami izvrševati popolno enakopravnost svojega jezika v cerkvi, uradih in javnem življenji. Ali v

to svrhu je po mnogovrstnih skušnjah potrebno narodno društvo z modrim predsednikom, marljivim tajnikom, vestnim denarničarjem in delavnimi odborniki. Osnujmo si tedaj na podlagi dotične postave narodno društvo na Štajerskem, (na Koroškem ga je tudi treba in menda še drugod), ki bode imelo na vsakem mestu v celej deželi pravico zborovati in kateremu zamore pristopiti vsak pošten Slovenec bode sicer političnega prepričanja kateregakoli!

Omenjene priprave za našo politično-narodno obveljavo podobne so raztresenim šibicam. Raztresene so slabe in prekrhljive, zbrane pa močne in neprelomljive. Treba jih je s pomočjo narodnega društva zvezati. Narodno našo dosedanje delovanje teče po bistrh potočicah, urnih potokih. Treba jih nabrati v krepko reko. V posameznih slučajih, pri raznih volitvah smo že sijajno zmagali, a odločilne bitke še nismo dobili nikder, še v Ljubljani ne. Manjka nam političnega generalnega štaba in to bode prihodnje narodno društvo! Vsak zaveden Slovenec nosi narodni črtež ali program v svojem srci in pomaga v istem smislu povsod zastopnike voliti. Toda kako se ima oni program izvrševati, kako v postavno obleko spravljati, in določevati, koliko se ga naj letos, koliko pozneje povdarja, sploh določevati praktično politično postopanje in ravnanje, to pa ni tako jasno in lahko. Skoraj vsak priden naš poslanec, zastopnik, narodnjak ima v tej reči svoje posebne misli, nazore, težnje, katere spoštujemo, ker ne smemo dostojne svobode in političnega poštenega prepričanja nikomur za zlo jemati. Toda gledé na visoki namen, ki se ima doseči, treba je vzajemnega postopanja, složnega delovanja, zlasti v javnosti. Treba je vse pod jeden klubok spraviti, kar je silno težavno in nježno delo. Reši ga najleži narodno društvo in njegov odbor, kateri uživa potrebno zaupanje in veljavo, da se njegovej odločbi vsi podvržejo, sploh da skrbi za red ali disciplino. Brez te smo nesložni, se skregamo, razpremo, oslabimo in pred celim svetom osmešimo. Paragraf 19. osnovnih pravic nam zagotavlja na-

rodne pravice. Toda pogosto se jim nasproti ravna, a poslanci nimajo vsaki čas prilike ugovarjati, napade odbijati, krivice zavračati. Treba je vednega najvišjega narodnega čuvarja in to je narodno društvo in njegov odbor. Taborjev smo sklicali že mnogo. Treba jih je še več. V to svrhu moramo imeti voditeljev, govornikov, politično-narodni, in če treba tudi cerkveni črtež (n. pr. če bi se bati bilo, da nam nebi postavili slovensčine nezmožnega ali narodu slovenskemu sploh neprijaznega škofa) in -- denarjev. Jednako je pri volitvah v razne zastope. Da se toliko potrebo o pravem času priskrbi, v to svrhu je treba združenih močij, dobro urejenega ali organiziranega sredstva in to je narodno društvo in njegov odbor.

Nemci štajerski uživajo gotovo in v polnej meri vse narodne svoje pravice in še več. Toda Nemci imajo narodno društvo: „Deutscher Verein“. Treba mu je nasproti postaviti slovensko narodno društvo z enakimi postavnimi pravicami.

Postava dopušča politično društvo osnovati, z delokrogom le za pojedino deželo. Zato moramo Slovenci na Štajerskem, Slovenci na Koroškem itd. posebno narodno društvo osnovati.

Pisatelj teh vrstic je o potrebi takšnega društva pa tudi o tem, da je za njegovo osnovanje ravno sedaj pravi, najprimernejši čas, popolnem prepričan. Istega mnenja so tudi gospodje poslanci in drugi narodnjaki, s katerimi je govoril. Zato se boče za osnovanje slovenskega narodnega društva na Štajerskem precej začelo delati. Potrebno se dogovori, kedar bodo naši gospodje državni poslanci se peljali na Dunaj k državnemu zboru!

Gospodarske stvari.

O skrbi gospodinje za bolno družino.

Marljivi pisatelj slovenski in velezaslužni ravnatelj meščanske šole na Krškem ob Savi izdal je drobno knjižico, polno zlatih naukov slovenskim gospodinjem. Prodava jo sam po 40 kr. iztis. Iz nje hočemo marsikateri članek ponatisniti, da ljudje spoznaje vrednost ove knjižice pa tudi nauki sploh več čitateljev najdejo. Dnes objavimo članek: o skrbi gospodinje za bolno družino.

Prehlad, naglo razhlajenje, prepoln želodec, slaba in pičla brana, prenapeto ali prisiljeno vtrjenje, preteško duševno ali telesno delo so vzrok skoro vseh bolezni.

Razni nahodi ali katarji (kakor pljučni, želodčni, črewni in očesni katar) protin, vročnica i. t. d. so nasledki prehlada.

Prehladiti se je zelo lahko in na mnogovrsten način; namreč ako smo slabo oblečeni, ali če se na mrzlem prepočasno gibljemo ali še celo sto-

jimo, tudi če razgreti gornja oblačila slečemo. Tudi prepih je močno škodljiv, t. j. če so okna odprta. Baš tako škoduje prehitro menjanje toplote in mraza ali narobe. Mokra oblačila treba vsikdar in hitro s suhimi zameniti.

Vse to treba da ima gospodinja na skrbi; uči in svetuje naj otrokom in družini, kaj jim treba storiti in česa se varovati, da se prehladu izognejo. Otroci morajo biti toplo oblečeni. Na mrzlem vetru krivcu ali burji treba ušesa z bombažem si zaphati, in usta zaprta imeti, da se ovarujemo hude zoboboli.

Nahoda se moremo nalezti tudi na takih krajih, ki močno vonjajo; treba tedaj da se jih kolikor moči ogiblamo.

Bolni in slabi ljudje se tudi lahko prehlade v sobah, v katerih ni enakomerne toplote.

Ako smo uže nahod dobili, tedaj treba paziti, da nam se v hudo hrpo ne spremeni. Nobena reč ne pospešuje nahoda tako, kakor mokri žepni robci; ne bodimo tedaj z robci varčni, če imamo nahod. Otroci, ki imajo nahod, naj ostanejo dva ali tri dni doma (zlasti v slabem vremenu), in sicer v toplej sobi in v postelji, dokler jim nahod ne mine. V lepem vremenu je boljše, če jih pazljivo vodimo na sprehod. Pri želodčnem, očesnem in črewnem kataru treba poklicati zdravnika.

Ako nas po udih trga, tedaj je potrebno, da se prav toplo oblečemo, da se potimo, da pijemo čaj iz bezgovega ali lipovega cvetja, da v prav toplo postelo ležemo in se dobro pokrijemo. Prenaglo razhlajenje je vzrok vnetice pluć, v sapniku, prsih in oprsne mreje; tudi pljučnica ali sušica je nastopek hitrega razhlajenja.

Prehladiti se moremo (kakor smo uže rekli) zelo lahko in na razen način. Omenjamo le še, da je neizmerno škodljivo zdravju, ako razgreti pijemo, kar se celo rada zgodi na plesu i. t. d. Ako nam je vroče, če se potimo, bodisi da smo teško delali ali naglo hodili, tedaj ne smemo nikdar piti mrzle studenčnice, ako nam je mri zdravja.*) Mnogo mladih ljudi je uže zaradi svoje lahkomišelnosti ali nevarno zbolelo, ali je bilo v najlepši dobi pokopanih v črno jamo! Zarad tega treba materam posebno paziti na svoje otroke.

Če se je kdo izmej družine prehladil, ter kašlja ali ga mrzlica trese, moramo takoj pozvati pametnega zdravnika.

Perutnistvo.

Zadnji čas začeli so ljudje bolje čislati perutnistvo ali pernato živad. In res je poln kur-nik dobro rejene perutnine nekaj veselega in le-

* Nepozabljivi mi prof. dr. J. Lukas, direktor graškega učiteljskega, nam je pravil, da gornji Štajarci in Tirolci imajo navado vsikdar, kader se poté ali če so razgreti, najprej en požirek žganja pogoltniti ter še le zatem mrzle vode se napiti. To je baje koristno proti prehlajenju.